

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО;
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**
ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS; FINANCE LAW; INFORMATION LAW

УДК 342.95: 075:004

DOI: 10.26565/2075-1834-2019-28-10

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ
В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Пилаєва В. М.,

кандидат юридичних наук, старший викладач
кафедри державно-правових дисциплін
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна,
м. Харків, 61022, майдан Свободи 4,
e-mail: pylaievaviktorii@gmail.com
orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6084-9477>

АНОТАЦІЯ: стаття присвячена дослідженню досвіду країн Європейського Союзу в сфері практичної реалізації електронного врядування. Автором проведено аналіз законодавчої бази Європейського Союзу в сфері регулювання новітньої моделі електронного врядування. Виходячи із положень законодавства Європейського Союзу запропоновано розглядати електронне врядування як один із пріоритетних напрямків європейської концепції реформування публічного врядування. Визначено потенціал та шляхи вдосконалення діючої моделі електронного врядування в країнах Європейського Союзу. Охарактеризовано новітні засоби реалізації електронного врядування на регіональному рівні та на рівні Європейського Союзу. Автором виділено та систематизовано кращі практики країн Європейського Союзу, використання яких надасть можливість забезпечити впровадження новітніх технологій цифровізації в сфері надання публічних послуг. На думку автора, до найефективніших засобів реалізації електронного врядування, які використовуються в країнах-учасницях Європейського Союзу, необхідно віднести: транскордонні цифрові публічні послуги; електронні ідентифікаційні та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку; веб-портали відкритих даних; спільну інфраструктуру хмарних даних; систему засобів електронної демократії та електронної участі; спільні центри надання публічних послуг; подолання цифрових бар'єрів; технологій штучного інтелекту; використання даних в режимі реального часу. Дослідження сприяло формуванню теоретичних висновків та практичних рекомендацій, які направлені на покращення механізму правового регулювання електронного врядування на національному рівні. Наголошено на необхідності вдосконалення національної системи електронного врядування та приведення її у відповідність до стандартів права Європейського Союзу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: е-врядування, цифрові публічні послуги, е-демократія, е-участь, цифровізація, ІКТ, хмарні дані, цифрові бар'єри, штучний розум, Європейський Союз.

**ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ РЕАЛИЗАЦИИ ЭЛЕКТРОННОГО УПРАВЛЕНИЯ
В СТРАНАХ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА**

Пылаева В. Н.,

кандидат юридических наук, старший преподаватель
кафедры государственно-правовых дисциплин
юридического факультета
Харьковского национального университета
имени В.Н. Каразина,
г. Харьков, 61022, площадь Свободы, 4,
e-mail: pylaievaviktorii@gmail.com
orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6084-9477>

АННОТАЦИЯ: статья посвящена изучению опыта стран Европейского Союза в сфере практической реализации электронного управления. Автором проведен анализ законодательной базы Европейского Союза в сфере регулирования новой модели электронного управления. Исходя из положений законодательства Европейского Союза предложено рассматривать электронное управление как одно из приоритетных направлений европейской концепции реформирования публичного управления. Определены потенциал и пути совершенствования действующей модели электронного управления в странах Европейского Союза. Охарактеризованы новейшие средства реализации электронного управления на региональном уровне и на уровне Европейского Союза. Автором выделены и систематизированы лучшие практики стран Европейского Союза, использование которых позволит обеспечить внедрение современных технологий цифровизации в сфере предоставления публичных услуг. По мнению автора, наиболее эффективными средствами реализации электронного управления, которые используются в

странах-участниках Европейского Союза, являются: трансграничные цифровые публичные услуги; электронные идентификационные и доверительные услуги для электронных транзакций на внутреннем рынке; веб-порталы открытых данных; общая инфраструктура облачных данных; система средств электронной демократии и электронного участия; совместные центры предоставления публичных услуг; преодоление цифровых барьеров; технологии искусственного интеллекта; использование данных в режиме реального времени. Исследование способствовало формированию теоретических выводов и практических рекомендаций, направленных на улучшение механизма правового регулирования электронного управления на национальном уровне. Отмечена необходимость совершенствования национальной системы электронного управления и приведения ее в соответствие со стандартами права Европейского Союза.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: э-управление, цифровые публичные услуги, э-демократия, э-участие, цифровизация, ИКТ, облачные данные, цифровые барьеры, искусственный разум, Европейский Союз.

LEGAL WAYS OF REALIZATION OF THE ELECTRONIC GOVERNANCE IN THE EUROPEAN UNION COUNTRIES

Pylaieva Viktoriia,

PhD, Senior Lecturer

Department of State Law Disciplines
of the School of Law of Kharkiv National University
named after V.N. Karazin

Kharkiv, 61022, 4 Svoboda Square,

e-mail: pylaievaviktoriia@gmail.com

orcid: <https://orcid.org/0000-0001-6084-9477>

ANNOTATION: the article is devoted to the study of the experience of Member State in the field of practical implementation of e-governance. The author analyzed norms of the European Union legislation in the sphere of regulation the modern model of e-governance. Based on the analysis of the norms of the European Union legislation is suggested to mean the e-government as one of the priority tools of the European concept of governments' modernisation strategy. The potential and ways of improving of the e-governance current model in the Member State are determined. The modern ways of realization of the e-governance at regional and European Union level are defined. The best Member State practices, which will provide an opportunity of the implementation the modern digital technologies in the sphere of the public services. delivery was underlined and systematized by the author. The most effective ways of realization of the e-governance, according to the author, which are used in the member states of the European Union, include: cross-border digital public services, of electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market (eIDAS services); Open Data Portal; shared Cloud Infrastructure; system of the e-democracy and e-participation measures; mutual public service centers; removal of the existing digital barriers; artificial intelligence technologies; using real-time data. This investigation contributed to formation of theoretical conclusions and practical recommendations that are aimed at improvement of the e-governance legal regulation mechanism at national level. The necessity of the enhancement the national e-governance system and make it consistent with standards of European Union law is emphasized.

KEY WORDS: e-governance, digital public services, e-democracy, e-participation, digitalisation, ICT, cloud data, digital barriers, artificial intelligence, European Union

Сучасна концепція модулювання та забезпечення функціонування публічного врядування у провідних країнах Західної Європи генерується в умовах розвитку четвертої промислової революції. Вказані процеси передбачають поєднання таких інноваційних технологій, як великі дані, геопросторові дані і ширококутовий доступ, хмарні обчислення, штучний інтелект і машинне навчання, Інтернет речей та сприяють стрімкому переходу до суспільства, ключовими елементами розвитку та функціонування якого виступають дані, машини та інформаційно-комунікаційні технології.

Вказані процеси вимагають від Урядів негайної розробки та впровадження комплексного підходу, який забезпечить доступні, швидкі, надійні і персоналізовані служби управління публічними галузями. Головним засобом побудови новітньої системи управління з високим коефіцієнтом ефективності виступає концепція Електронного врядування (далі е-врядування).

У 2015 році Генеральна Асамблея ООН провела саміт зі сталого розвитку, на якому було затверджено Резолюцію «Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року», що закріпила основні цілі та засоби досягнення сталого розвитку. Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року визнає актуальність та цінність технологічних інновацій в здійсненні проголошених Генеральною Асамблеєю ООН цілей. У документі закріплено необхідність забезпечення високоякісних, своєчасних та надійних даних, включаючи спостереження за поверхнею Землі і геопросторову інформацію.

Відповідно до пункту 16 Резолюції однією із цілей виступає необхідність сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних і заснованих на широкій участі установ на всіх рівнях, що серед іншого передбачає:

- створення ефективних, підзвітних та прозорих установи на всіх рівнях;

- забезпечення відповідальності процесу прийняття рішень репрезентативними органами на всіх рівнях за участю всіх верств населення;
- забезпечення доступу громадськості до інформації та захисту основних свобод відповідно до національного законодавства та міжнародних угод;
- посилення підтримки з метою нарощування потенціалу країн, що розвиваються з тим щоб значно підвищити доступність високоякісних, актуальних і достовірних даних, дезагрегованих за рівнем доходів, гендерної приналежності, віку, раси, національності, міграційного статусу, інвалідності, географічного місцезнаходження та інших характеристик, що мають значення з урахуванням національних умов [1].

Вказані цілі прямо або побічно пов'язані з показниками оцінки електронного уряду як на рівні ЄС так і на національному рівні конкретних країн-учасниць. Місцеві органи влади відповідають за формування і реалізацію державної політики, вони є каталізаторами змін та представляють рівень сталого розвитку держави на місцях.

Для вітчизняної науки права актуальність дослідження систем е-врядування країн ЄС насамперед викликана зовнішньополітичними цілями нашої держави, які направлені на забезпечення планомірного процесу Євроінтеграції, та закріплена в нормах національного законодавства та рамкових угодах, укладених між Україною та Європейським Союзом. Крім того, відповідно до даних глобального світового дослідження «Застосування електронного уряду для формування сталого і гнучкого суспільства» (Gearing e-government to support transformation towards sustainable and resilient societies), які щорічно оприлюднює Департамент ООН по економічним та соціальним питанням, саме країни Західної Європи посідають перші місця в рейтингах Індексу розвитку е-врядування (E-Government Development Index) та Індексу е-участі (Countries E-Participation Index). Таким чином, дослідження прикладів кращих практик реалізації е-врядування країн ЄС має бути покладено в основу формування національної концепції розвитку та побудови системи е-врядування в Україні.

У 2016 році переслідуючи мету прискорення цифрової трансформації уряду, Європейська Комісія видає «План дій ЄС з електронного уряду на 2016-2020 роки», який покликаний забезпечити модернізацію державного сектору та ресурсів у сфері електронного уряду. Документ встановлює перелік принципів, які майбутні ініціативи повинні дотримуватися, щоб забезпечити досягнення завдань функціонування е-врядування.

План дій ЄС з електронного уряду на 2016-2020 роки визначає стратегічні цілі модернізації публічного врядування, що мають забезпечити: досягнення транскордонної взаємодії; створення зв'язку представників влади та громадськості; прискорення цифрової трансформації державних адміністрацій у державах-членах і Комісії. Керуючись пріоритетними напрямками розробленої політики, Європейська Комісія чітко встановлює конкретні засоби реалізації та гарантування впровадження новітньої моделі е-врядування, забезпечення системи он-лайн публічних послуг.

Відповідно до Плану дій ЄС, в першу чергу, Європейська Комісія взяла на себе провідну роль у процесі формування транскордонних цифрових державних послуг, які є основою для ефективного функціонування Єдиного ринку ЄС. План дій ЄС з електронного уряду на 2016-2020 рр. має на меті усунути існуючі цифрові бар'єри єдиного Європейського ринку шляхом встановлення вимог, на яких мають бути сформовані цифрові публічні послуги країн ЄС.

Відповідно до Стратегії єдиного цифрового ринку для Європи (DSM) цифрові державні послуги повинні спиратися на спільні та багаторазові рішення та послуги, засновані на узгоджених стандартах і технічних специфікаціях, що надасть змогу зменшити їх вартість, час розгортання та підвищити оперативну сумісність [2].

Завдяки стратегії єдиного цифрового ринку, фізичні та юридичні особи, державні органи мають можливість функціонувати у форматі цифрової взаємодії, яка побудована на основі трьох аспектів: забезпечення доступності цифрових продуктів і послуг; створення відповідних умов для розвитку он-лайн обслуговування на своїй території ЄС; максимізації зростання цифрової економіки.

Адміністрації повинні допомагати підприємствам працювати в режимі он-лайн через кордони в межах Єдиного ринку, забезпечувати доступ до інформації відповідно до норм законодавства ЄС, сприяти підприємствам легко і зручно ініціювати та вести бізнес, розширювати свою підприємницьку діяльність в інших країнах-членах через загальні електронні послуги.

Єдиний ринок ЄС не може ефективно функціонувати без транскордонних цифрових публічних послуг, адже, саме такі послуги полегшують доступ до ринків, підвищують довіру та стимулюють конкуренцію.

Прикладом встановлення транскордонних цифрових публічних послуг, які забезпечують функціонування Єдиного цифрового ринку ЄС, виступає перехід державних адміністрацій країн ЄС до повної електронної закупівлі, використання реєстрів контрактів та сумісних електронних підписів. Орієнтація на єдиний європейський стандарт закупівель, електронний сертифікат та електронне виставлення рахунків, що забезпечують скоординований підхід до розробки національних систем

електронних закупівель, надала змогу європейським компаніям вже у 2018 році брати участь в електронних торгах у сфері державних закупівель у будь-якій країні ЄС, а у 2019 року державними адміністраціями плідно ведеться діяльність щодо забезпечення електронного інвестування.

На рівні країн-членів також проходить швидкий процес цифровізації. Так наприклад, у 2017 році у Франції була розпочата реформа державної служби, в основу якої покладено впровадження урядової концепції по досягненню цифрової трансформації державних послуг, метою якої є «стовідсоткова дематеріалізація державної служби до 2022 року» [3, с. 92].

Показовим прикладом також виступає Стратегія Данії в галузі цифровізації на 2016-2020 рр., яка забезпечує розвиток цифрового публічного врядування, комунікації та електронного обслуговування населення. На основі вказаної Стратегії були впроваджені ініціативи: Цифрова пошта, обов'язкове онлайн самообслуговування для юридичних і фізичних осіб, телемедичні рішення для осіб, що страждають хронічними захворюваннями, цифрові освітні інструменти та доступність даних державного сектора онлайн на безоплатній основі для фізичних і юридичних осіб, а також органів влади [4].

Важливими елементами забезпечення функціонування європейської моделі е-врядування виступають електронні ідентифікаційні та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку (послуги eIDAS) а також повторне використання відкритих послуг та технічних будівельних блоках (eSignature, eID, eInvoice та eDelivery). Забезпечення прискорення транскордонного та міжсекторного використання електронної ідентифікації (eID), включаючи ідентифікаційні дані мобільного зв'язку, та довірчі послуги (електронний підпис, аутентифікація веб-сайту та онлайн-зареєстрована служба доставки) використовуються як підприємствами із цифровою підтримкою, в такі сферах як банківська справа, фінанси, електронна комерція та економіка спільного використання, так і у державному секторі.

Наприклад у 2015 році у Фінляндії була задіяна експериментальна система блокчейн для управління ідентифікаційними даними та розширення доступу до фінансових послуг. Компанія MONI розробила передплачену дебетову карту (Mastercard), пов'язану з унікальним цифровим посвідченням особи, яке зберігається в блокчейне, що надає можливість участі особи у проведенні електронних фінансових послуг [5]. Послуга блокчейн надається на безоплатній основі та спрощує проведення виплат соціального забезпечення біженцями і створює цифровий слід, який дозволяє накопичувати бали платоспроможності і розширювати доступ до інших фінансових операцій, таким як кредитування. Станом на сьогодні програма діє на всій Європейській економічній зоні (ЄЕЗ) та надає можливість повнолітнім фізичним особам реєструватися через мережу Інтернеті за допомогою номера телефону та адреси місця проживання.

Країни ЄС плідно працюють над впровадження веб-порталів відкритих даних, які забезпечують поширення і повторне використання цифрової сервісної інфраструктури (DSI). Сьогодні існує велика кількість порталів відкритих даних на рівні ЄС. З метою зменшення адміністративного навантаження Європейською Комісією було запроваджено Єдиний електронний механізм для реєстрації та сплати ПДВ. Комісія ЄС продовжує розвивати Європейський портал трудової мобільності EURES, що забезпечує доступ до інформації та електронних послуг для працівників та роботодавців.

Комісія створює електронний обмін інформацією про соціальне забезпечення (EESSI), що дозволяє встановлювати взаємозв'язок між державними адміністраціями, відповідальними за соціальне забезпечення та здійснення ними обміну електронними даними. Метою EESSI є посилення захисту прав громадян шляхом забезпечення електронного обміну особистою інформацією про соціальне забезпечення в ЄС серед компетентних адміністрацій держав-членів [6]. За принципом «єдиного вікна» працює портал звітності на морському транспорті ЄС, що має забезпечити цифровізацією транспортних документів для всіх режимів і сприяє їх прийняттю державними органами.

На регіональному рівні можна відмітити Службу спільного використання регіональних даних, яка впроваджена у Гельсінкі (Helsinki Region Infoshare – HRI - https://hri.fi/en_gb/) та покликана забезпечувати простий та швидкий доступ до джерел відкритих даних міст Гельсінкі, Еспоо, Вантаа і Кауніайнен. Набори даних надаються на безоплатній основі усім зацікавленим особам та можуть бути розповсюджені та використані будь-якими засобами та способами для задоволення інформаційних потреб громадськості.

Розповсюдження набуває практика розробки спільної інфраструктури хмарних даних та обчислень для надання послуг е-врядування. Спільне використання хмарних даних надає змогу реалізувати політику заощадження та мінімізації ресурсів, а також відкрити дані та послуги публічних адміністрацій. В ЄС створена Європейська хмарна ініціативи, що запроваджує інфраструктуру для науки та надасть в майбутньому державним адміністраціям доступ до безпрецедентних баз даних, що забезпечить покращення надання публічних послуг на всіх управлінських рівнях.

Вже сьогодні на базі ЄС функціонують специфіковані хмарні інфраструктури, такі як Європейський портал електронного правосуддя, який виступає єдиним центром для отримання інформації з питань європейського правосуддя та доступ до судових процедур у державах-членах. Він забезпечує прямий зв'язок між громадянами та судами в інших державах-членах (e-CODEX), функціонування пошукової

системи Європейського ідентифікатора судової справи (ECLI). Європейська Комісія зобов'язала держави-члени створити власні внутрішні електронні реєстри неплатоспроможності та запровадила електронне з'єднання реєстрів неплатоспроможності, що у 2019 р. стало доступним на Європейському порталі електронного правосуддя та значним чином підвищило забезпечення прозорості та правової визначеності на внутрішньому ринку.

В Естонії розроблено мережу для обміну даними міжвідомчих систем, що забезпечує надання державних послуг за принципом «єдиного вікна» (X-Road). На додаток до використання механізмів для направлення запитів в численні бази даних і захищеному обміну документами в X-Road інтегрується різні державні портали і додатки [7]. Крім того, між Естонією і Фінляндією був налагоджений міждержавний обмін даними, що робить X-Road першою міждержавною платформою для обміну даними [3, с.184].

У «Порядку денному в області сталого розвитку на період до 2030 року» до Урядів висувається вимога щодо забезпечення рівноправності, толерантності, відкритості та соціальної інклюзивності світу, в якому задовольняються потреби найбільш вразливих груп населення [1]. Головним механізмом забезпечення вказаного правопорядку виступає система засобів електронної демократії (е-демократії) та електронної участі (е-участі), як процесу залучення громадян до прийняття політичних рішень за посередництвом використання ІКТ, а також розробку і надання послуг з метою забезпечення участі, інклюзивності та цілеспрямованості».

Європейська Комісія розробила та впровадила основний механізм забезпечення участі громадян в процесі прийняття політичних рішень, що полягає у створенні громадських рад та консультативних структур у вигляді Європейського економічного і соціального комітету та Комітету регіонів, які покликані забезпечувати взаємодію між публічним сектором та представниками громадськості.

Широкого розповсюдження набули різноманітні засоби забезпечення е-участі громадськості в процесі прийняття політичних рішень на регіональному рівні. У Фінляндії функціонує ціла низка електронних систем, які покликані забезпечити громадську участь в режимі он-лайн: Реєстр державних проєктів (HARE); веб-сайт для публічних обговорень пропозицій уряду otakanta.fi; проєкт «Слухаємо громадян»; Державна програма щодо політики в галузі цивільної участі; Державний портал www.demokratia.fi, який дозволяє громадянам пропонувати ініціативи або публікувати відгуки щодо якості державного і місцевого управління; Громадянська ініціатива щодо законодавчих пропозицій. Крім того, у 2015 році Уряд запустив програму допомоги тим, хто не здатний користуватися цифровими послугами та організував Консультативну раду з цифровізації повсякденності, що забезпечує облік різних потреб користувачів публічних послуг в ході руху до цифровізації.

Відповідно до положень «Стратегії Мальти в області цифровізації на 2014-2020 рр.» Уряд бере на себе зобов'язання забезпечувати ефективність впровадження засобів е-демократії та використання ІКТ, як ключового засобу для стимулювання участі громадян в демократичному прийнятті рішень, а також впровадження інших заходів, направлених на підвищення відкритості та прозорості публічного врядування [3, с. 121]. Уряд заохочує представників широкої громадськості, недержавних громадських організацій (НГО), профспілки, комерційні організації, політичні партії, державні інституції приймати участь в громадських слуханнях он-лайн. В рамках політики цифровізації Уряд запровадив Інтернет Платформу під назвою «Державні онлайн-послуги для громадян і організацій» (<https://meae.gov.mt/en/Pages/default.aspx>), яка покликана забезпечити доступ користувачів до самого процесу розробки та покращення публічних он-лайн послуг.

Одним із найефективніших засобів е-демократії у Естонії виступає забезпечення проведення виборчого процесу в режимі он-лайн. Спеціально створений орган виконавчої влади у вигляді Державного комітету з електронного голосування починаючи з 2015 року відповідає за забезпечення процесу представницької демократії та проведення інтернет-голосування на всіх рівнях починаючи від місцевих виборів і закінчуючи виборами у Європейських Парламент на всій території Естонії.

В умовах розвитку громадського суспільства провідну роль у процесі функціонування е-врядування надано представникам НГО. Станом на сьогодні набування широкого розповсюдження використання ІКТ, в яких недержавні зацікавлені сторони забезпечують або доповнюють певні ролі держави. Так, наприклад, у Португалії запроваджено реформу модернізації процесу надання публічних послуг, яка орієнтована, з одного боку, на зниження витрат державного бюджету та, з іншого, на надання високоякісних публічних послуг населенню, шляхом використання багатоканальної системи залучення НГО як функціонального елемента е-врядування. Керуючись принципами зростання кількості публічних послуг, орієнтованих на громадян, спрощення адміністративних процедур і раціоналізації взаємодії, витрат і використання ресурсів в рамках органів публічного врядування, уряд Португалії запроваджує центри комплексного обслуговування населення (citizen shops). Citizen shops - це інноваційні центри надання адміністративних послуг, які об'єднали в одному просторі кілька державних і приватних організацій та забезпечують взаємодію місцевих державних адміністрацій із зацікавленими сторонами, НГО, комерційними партнерами та громадянами. Подібна модель багаторівневої співпраці публічного та

приватного секторів допомагає забезпечувати зворотній зв'язок та інформування представників влади про потреби громадськості, рівень сприйняття та недоліки державної політики в сфері управління та надання публічних послуг. В даний час більше ніж 150 мультисервісних центрів citizen shops входять в національну мережу, яка використовує ІКТ для створення просторів надання цифрових послуг та індивідуальної допомоги громадянам.

Виходячи із національних особливостей та потреб громадян на регіональному рівні Уряди держав-учасниць ЄС запроваджують різноманітні практики спільних центрів надання публічних послуг: британський веб-сайт FixMyStreet, що дозволяє громадянам повідомляти про пошкодження інфраструктури або будь-які інші проблемах на місцях (<https://www.fixmystreet.com/>), хмарне сховище Microsoft Health Vault, яке зберігає записи про стан здоров'я (<https://international.healthvault.com/ua/ru>); веб-сайт Patients know best дозволяє пацієнтам контролювати свої медичні дані під час обговорення курсу лікування (<http://www.patientsknowbest.com/>), тощо.

Стремління країн ЄС до створення цифровізованої системи врядування потребує постійної розробки та впровадження сучасних складних структур ІКТ, що призводить до створення нових цифрових бар'єрів серед населення. Стрімке впровадження інформаційної революції ставить перед Урядами нові виклики забезпечення можливості доступу широких мас населення до користування публічними високотехнологічними он-лайн послугами. Гостро постає необхідність подолання цифрових бар'єрів, які існують у суспільстві. Відповідно до дослідження Європейської Комісії у 2017 році лише 49% людей використовували Інтернет для взаємодії з державними органами [8], при цьому тільки одна третина європейських веб-сайтів повністю адаптована для людей з обмеженими можливостями [9].

Країни Європи знаходять різні шляхи подолання цифрових бар'єрів та покращення цифрової грамотності населення. Прикладом є впровадження програми Simplex, яка набула широкого розповсюдження на території ЄС. Головним завданням Simplex є зниження рівня бюрократизації структури державного сектору та модернізування публічного врядування у напрямку підтримання взаємодії між громадянами, комерційним сектором та державними інституціями на центральному та муніципальному рівнях.

У 2018 році спільними зусиллями урядів країн ЄС було підписано та затверджено Декларацію про співпрацю зі штучного інтелекту (Declaration Cooperation on Artificial Intelligence), метою якої є висвітлення комплексного підходу до розробки та впровадження, у тому числі у сферах публічного врядування, штучного інтелекту в ЄС.

Декларація про співпрацю зі штучного інтелекту, в першу чергу, націлена на забезпечення умов розвитку технологій штучного інтелекту за рахунок колективного вирішення етичних і соціальних проблем, пов'язаних із поширенням застосування штучного інтелекту в усіх сферах життєдіяльності європейського суспільства. Крім того, Європейська Комісія наголошує на необхідності перегляду і модернізації державної політики в сфері реалізації потенціалу використання технологій штучного інтелекту [10].

Ще одним актуальним засобом забезпечення новітньої європейської моделі е-врядування виступає проведення оптимізації використання даних в режимі реального часу, що надає управлінням можливість швидко приймати адресні заходи.

У Дослідженні ООН на тему «Електронний уряд» від 2016 року було визначено, що використання даних спостереження за землею і геоінформаційних систем (ГІС) виступає перспективною технологією для підвищення якості надання публічних послуг [11]. Розроблені НАСА система спостереження за Землею та європейська багатостороння система «Коперник», які надали доступ до супутникових систем, забезпечили швидкість надання даних у режимі реального часу. Сьогодні супутникові технології широко використовуються Урядами країн ЄС в багатьох сферах публічного управління, таких як:

- сільськогосподарський сектор – спостереження за Землею з метою моніторингу обробки різних культур (Big Data Platform for Rice Culture Monitoring) [12];
- забезпечення природокористування та охорони навколишнього природного середовища – отримання додаткових даних у лісових пожежах за допомогою системи Copernicus EMS Rapid Mapping Activated for Forest Fire [13]; моніторинг стану річкових долин в Європі за посередництвом використання Служби супутникового спостереження за річковими долинами (SWOS);
- забезпечення доступу до даних та хмарних служб для роботи з даними і надання публічних послуг шляхом використання Служби доступу до інфраструктури даних (DIAS), що забезпечує інтенсифікацію використання даних спостереження за Землею [14];
- використання датчиків GPS для моніторингу руху, забруднення повітря, споживання енергії та інших параметрів, тощо.

Аналіз кращих практик забезпечення функціонування е-врядування в країнах ЄС демонструє тенденцію до підвищення цифровізації сектору публічного управління та розширення кількості та типології публічних електронних послуг, особливо в галузі охорони здоров'я, освіти, навколишнього середовища і зайнятості, а також проведення в ЄС політики підвищення цифрової освіченості

населення, враховуючи охоплення найуразливіших верств населення, що ставить за мету забезпечення доступу кожного до Інтернет технологій та ІКТ. Станом на сьогодні найбільший попит серед населення спостерігається при користуванні он-лайн послугами з метою оплати комунальних послуг, надання інформації про доходи та реєстрації нових суб'єктів господарювання.

При цьому необхідно розуміти, що первинно будучи лише системою забезпечення цифрових послуг, сьогодні сучасна система е-врядування країн ЄС направлена на забезпечення функціонування новітніх соціальних інновацій. Саме по собі е-врядування виступає ефективним та швидким засобом досягнення цілей сталого розвитку суспільства.

Необхідно зазначити, що, на жаль, національна система е-врядування не відповідає європейським стандартам та досі залишається не до кінця підготовленою до необхідної трансформації. Необхідно розуміти, що публічні послуги, що їх надають державні посадовці, виступають стійкою сполучною ланкою між громадянами і державою, а якість, ефективність та зручність їх надання підвищують довіру суспільства до влади, а також забезпечують прогрес у сфері сталого розвитку. Таким чином, впровадження засобів реалізації європейської моделі е-врядування є джерелом інновації та гарантією покращення якості життя українського суспільства, а, отже, виступає першочерговим зобов'язаннями нашої держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development // Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. 70/1. // Міжнародний документ від 21.09.2015. URL: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E
2. A Digital Single Market Strategy for Europe // Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions // Міжнародний документ від 06.05.2015. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52015DC0192>
3. The E-Government Survey 2018: Gearing E-government to Support Transformation towards Sustainable and Resilient Societies // United Nations. NY. 2018. URL: https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2018-Survey/E-Government%20Survey%202018_FINAL%20for%20web.pdf
4. Agency for Digitisation Digital Strategy 2016 - 2020. 2018 // URL: <https://en.digst.dk/policy-and-strategy/digital-strategy/>
5. International Migration 2017–2018 – Report for Finland / Ministry of the Interior Publications Finland. 2018 // URL: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161174/25_2018_International_Migration_2017-2018.pdf?sequence=4
6. EU eGovernment Action Plan 2016-2020 Accelerating the digital transformation of government. Accelerating the digital transformation of government // Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions // Міжнародний документ від 19.04.2016. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016DC0179>
7. Republic of Estonia // Data Exchange Layer X-Road. 2017 // URL: <https://www.ria.ee/en/state-information-system/x-tee.html>
8. Individuals using the internet for interaction with public authorities, by type of interaction // Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/product?code=tin00013>
9. Reference Metadata in Euro SDMX Metadata Structure // ESMS. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/isoc_i_esms.htm
10. European Commission - Press release. Artificial intelligence: Commission outlines a European approach to boost investment and set ethical guidelines. Brussels // Міжнародний документ від 25.04.2018. URL: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3362_en.htm
11. United Nations E-Government Survey 2016 // E-government in support of sustainable development// United Nations. NY. 2016. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2016Survey/Executive%20Summary.pdf>
12. A. Kamilaris1, A. Kartakoullis A Review on the Practice of Big Data Analysis in Agriculture // X. Prenafeta-Boldú GIRO Joint Research Unit // IRTA-UPC. B. Spain. URL: https://www.researchgate.net/publication/320166453_A_Review_on_the_Practice_of_Big_Data_Analysis_in_Agriculture/download
13. Copernicus EMS Rapid Mapping Activated for Forest Fire in Italy. Copernicus Observer. URL: <https://www.copernicus.eu/en/copernicus-ems-rapid-mapping-activated-forest-fire-italy>
14. The upcoming Copernicus Data and Information Access Services. DIAS. Copernicus Observer. 2017. // European Union's Earth Observation Programme. URL: <https://www.copernicus.eu/news/upcoming-copernicus-data-and-information-access-services-dias>

REFERENCES

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development // Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. 70/1. // Міжнародний документ від 21.09.2015. URL: https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

2. A Digital Single Market Strategy for Europe // Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions // Міжнародний документ від 06.05.2015. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52015DC0192>
3. The E-Government Survey 2018: Gearing E-government to Support Transformation towards Sustainable and Resilient Societies // United Nations. NY. 2018. URL: https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2018-Survey/E-Government%20Survey%202018_FINAL%20for%20web.pdf
4. Agency for Digitisation Digital Strategy 2016 - 2020. 2018 // URL: <https://en.digst.dk/policy-and-strategy/digital-strategy/>
5. International Migration 2017–2018 – Report for Finland / Ministry of the Interior Publications Finland. 2018 // URL: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161174/25_2018_International_Migration_2017-2018.pdf?sequence=4
6. EU eGovernment Action Plan 2016-2020 Accelerating the digital transformation of government. Accelerating the digital transformation of government // Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions // Міжнародний документ від 19.04.2016. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52016DC0179>
7. Republic of Estonia // Data Exchange Layer X-Road. 2017 // URL: <https://www.ria.ee/en/state-information-system/x-tee.html>
8. Individuals using the internet for interaction with public authorities, by type of interaction // Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/product?code=tin00013>
9. Reference Metadata in Euro SDMX Metadata Structure // ESMS. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/isoc_i_esms.htm
10. European Commission - Press release. Artificial intelligence: Commission outlines a European approach to boost investment and set ethical guidelines. Brussels // Міжнародний документ від 25.04.2018. URL: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3362_en.htm
11. United Nations E-Government Survey 2016 // E-government in support of sustainable development// United Nations. NY. 2016. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2016Survey/Executive%20Summary.pdf>
12. A. Kamilaris¹, A. Kartakoullis A Review on the Practice of Big Data Analysis in Agriculture // X. Prenafeta-Boldú GIRO Joint Research Unit // IRTA-UPC. B. Spain. URL: https://www.researchgate.net/publication/320166453_A_Review_on_the_Practice_of_Big_Data_Analysis_in_Agriculture/download
13. Copernicus EMS Rapid Mapping Activated for Forest Fire in Italy. Copernicus Observer. URL: <https://www.copernicus.eu/en/copernicus-ems-rapid-mapping-activated-forest-fire-italy>
14. The upcoming Copernicus Data and Information Access Services. DIAS. Copernicus Observer. 2017. // European Union's Earth Observation Programme. URL: <https://www.copernicus.eu/news/upcoming-copernicus-data-andinformation-access-services-dias>